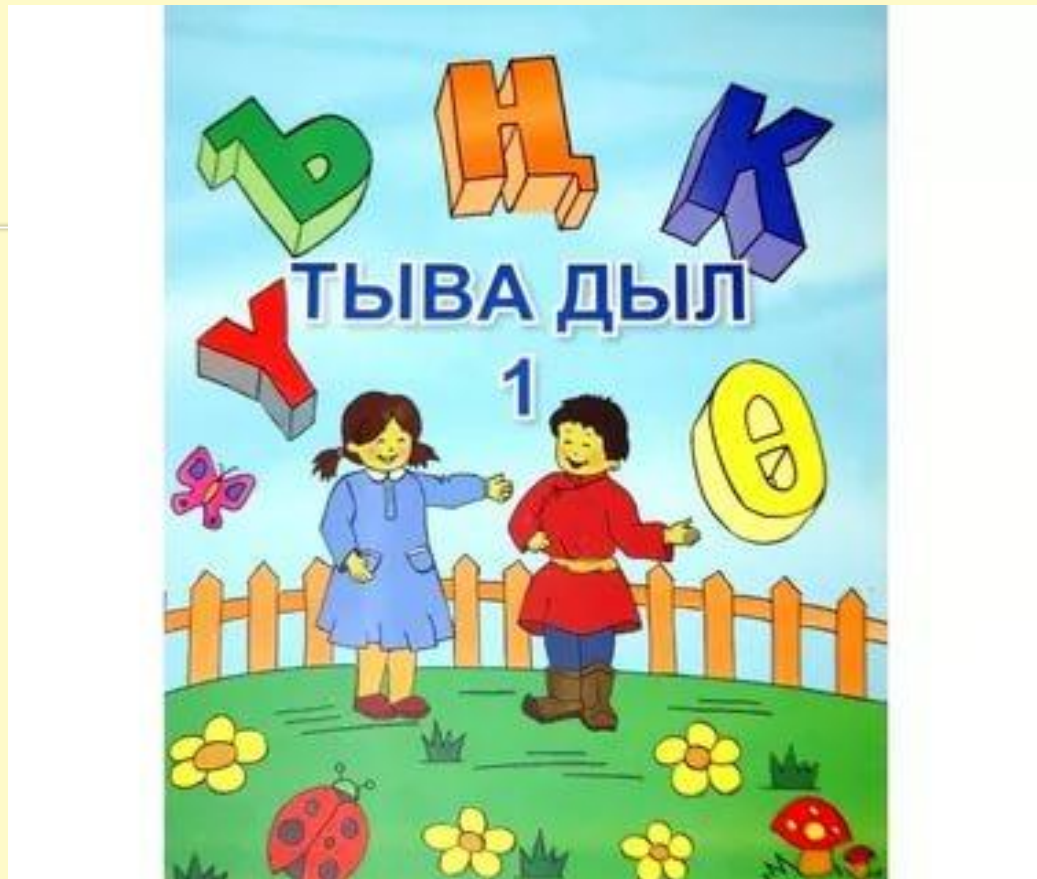

МБНОЧ «Тоора-Хем ОНОШ»

Кичээл- мөөрөй:

Тыва дылым-төрээн дылым!

Дээди категорияның эге класстар башкызы: Шожул Рита
Владимировнаның тургускан кичээли. 02.11.2018ч.

**2016 чылдың январь 18-те Тыва
Республиканың Чазааның чарлыгы-
биле ноябрь 1-ниң хунун Тыва дыл
хуну кылдыр чарлаан. Бо солун
болуушкун тыва чоннуң культурлуг
болгаш сагыш-сеткил өнчү-байлаа
болур тыва дылды кадагалап,
деткип база хөгжүдөр сорулга-биле
доктааттынган.**

- **Дыл, чон, чурт - бо үштүн кайы бирээзи чокта, нация-даа, куруне-даа турбас. Бойдустан чаяттыңан дылывыстың күчүзү ол хире-дир. Бистиң дылывыс байлак, ырывыс аянныг. Ол дээрге, өгбелеривистиң салгалдарга арттырган эртинези-дир. Тыва дыл бистиң төрээн дылывыс-тыр. Тыва дыл база өске бугу дылдар-биле бир дөмей, эң чараш, байлак, чечен дылдарның бирээзи. Төрээн дылыңарны кайы хире билириңерни хынап, кайы хире хүндүлөп чорууруңарны шылгап, бөлүктөргө чарлып алгаш, мөөрейни эгелээр-дир бис.**

1-ги мөөрөй: Дараазында сөстөрдөн сөс тургузар.

Шала, баг – баглааш

- Кат, баш –
- Ун, сол – 1б.
- Ай, баг –
- Ук, ор – 2б.
- Ас, ма –
- Ма, ал – 3б.

2-ги мөөрөй: Үжүк бүрүзүнгө чагы сөстөр тывар.

● Б А Ш К Ы
Баш ава шуру көк ыры

1.

2.

3.

3-кү мөөрөй: Эгезинде,
төнчүзүндө «К» – деп ужук
кирген сөстөр чогаадыр.

- Көк, кулак, -3-3 сөс немээр
- 1б.
- 2б.
- 3б.

4-кү мөөрөй: Оюн: «Илчирбе»

● **Ава**м – **мал** – **лама** – **ары**н – **но**м –

● 1б.- **м**

● 2б.- **м**

● 3б.- **м**

5 -ки мөөрөй: Шилээш, чараш тыва сөстөр-биле тайылбырла.

**6-гы мөөрөй: Ребустан чогаадып
тургус.**

6 Н-ООЛ Ч ЫН

- авазының

ЫНЧЕ

чоруур.

7-ги мөөрөй: ТЫВА ДЫЛ ДУГАЙЫНДА ШҮЛҮКТЕРНИҢ АЯННЫГ НОМЧУЛГАЗЫ.

**«Дыл каяа-даа, кажан-даа,
кымга-даа эң-не чугула
чепсек».**

- **Чонум, Чуртум, Дылым – тыва,
Чоргаарланыр чүвем ол-дур,
Кайы- бирээзи турбаан болза,
Канчап мени тыва дээрил?**
Ынчангаштың дылывыска
Ынак болуп көрээлиңер!
Дылды, чонну, Тывавысты,
Тынывыс дег, камнаалыңар!
(Чооду Кара-Күске)

Идепкейлиг

болганыңар

дээш

четтирдим!

Чыл келген тудум тыва дыл болгаш литературлуг номчулганың шактары эвээжеп турар. Амгы үеде колдуунда улуг кичээнгейни орус болгаш даштыкы дылдарже салып турар апарган.

Суурларда безин ажы-төлүвүс, өөреникчилеривис хөй кезиинде орустажып харылзажып-чугаалажып турарларларындан тыва дыл уттундурар деп барган. Ынчангаш бистер башкылар тыва дылга. чогаалчыларга хамаарышкан класстан дашкаар кичээлдерни, мөөрейлерни, ажылдарны болгаш хемчеглерни хөйү-биле эрттирип, ол кичээлдерже чугле өөреникчилерниң сонуургалын көдүрүп эвес оларның ада-иелериниң сонуургалын оттурбушаан, хаара тударын база кызыдып турар бис.

Бо ажылдарымны силерге сонуургадап, чоргузуп ор мен.